

УДК 378:004.9

Самойленко Олександр Миколайович, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри систем відкритої освіти Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського

Жураховський Євген Дмитрович, магістрант Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Анотація

У статті узагальнено досвід створення освітніх веб-ресурсів післядипломних педагогічних навчальних закладів. Розглянуто загальні науково-методичні підходи до використання віртуальних веб-орієнтованих освітніх середовищ для підтримки дистанційної форми навчання у вищих навчальних закладах України.

Ключові слова: освітні веб-ресурси, віртуальне навчальне середовище, дистанційне навчання, післядипломна педагогічна освіта.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство прямує до набуття рис інформаційного. Як наслідок, змінюються вимоги до всіх сфер життєдіяльності людини, це стосується і реформування післядипломної освіти. Інформаційне суспільство вимагає нової якості освіти і нової її інтерпретації. Заклади післядипломної освіти України запозичили досвід роботи закордонних науковців із цього питання, увівши нову для них дистанційну форму навчання. Але досі існує проблема відсутності систематизованої інформації щодо єдиних вимог, нормативно-правової бази, обміну досвідом впровадження відкритої системи навчання. Її вирішенням може стати створення віртуального інформаційного веб-ресурсу, що міститиме систематизовану й узагальнену інформацію з цього питання, об'єднуючи вже існуючі доробки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У статті використовувалися дослідження таких вітчизняних науковців як В.В. Олійник, В.Ю. Биков, В.О. Гравіт, В.І. Гриценко, В.М. Кухаренко, що мають досвід створення веб-середовищ для дистанційної форми навчання.

Формулювання цілей статті. Мета статті – узагальнити досвід створення освітніх веб-ресурсів післядипломних педагогічних навчальних закладів. Розглянути

загальні науково-методичні підходи до використання віртуальних веб-орієнтованих освітніх середовищ для підтримки дистанційної форми навчання у вищих навчальних закладах України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування нових підходів до системи освіти призвело до появи ідеї відкритої освіти, до основних якостей якої, зазвичай, відносять:

- відкритий вступ до вищого навчального закладу (як правило, без аналізу вихідного рівня знань; без вступних іспитів; політика «відкритих дверей»);
- відкрите планування навчання (свобода створення індивідуальної освітньої траєкторії);
- свобода вибору викладача (визначення того викладача, який найбільшою мірою потенційно відповідає потребам, особливо в подальшому, коли навчання може перейти в освітній консалтинг);
- свобода у виборі часу, ритму і темпу навчання (прийом на навчання протягом усього року, відсутність фіксованих строків навчання);
- свобода у виборі місця навчання (самостійний вибір території навчання) [5].

Відкрита освіта є результатом еволюційного розвитку цивілізації і переходом від індустріального суспільства до інформаційного. Розвиток відкритої освіти є об'єктивним, закономірним процесом і є важливою частиною державної освітньої політики: Закон України «Про вищу освіту», Положення про дистанційне навчання, Державна програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006–2010 роки [2; 8].

Прагнення поєднати існуючий педагогічний досвід (у тому числі і в сфері дистанційної освіти) й існуючі навчально-методичні розробки з новітніми інформаційними технологіями викликане цілком зрозумілою метою – сформувати віртуальний інформаційний освітній простір. Ключову роль у цьому процесі відіграють технології мережевого навчання. Тільки мережа Інтернет, як технологічний базис інформаційного освітнього простору, має необхідний рівень універсальності, розподіленості та інтерактивності. [3; 4]

Інформаційний простір для післядипломної педагогічної освіти – це сукупність засобів ІКТ, використання яких забезпечує можливість вільного обміну різноманітними інформаційними матеріалами між усіма учасниками, які

використовують інформаційну систему освіти. Така можливість забезпечується завдяки використанню всіма учасниками протоколів обміну, технічних і програмних засобів, що відповідають єдиним вимогам (стандартам) [6; 7].

Віртуальне інформаційно-освітнє середовище розглядають як:

- програмно-телекомунікаційне середовище, що забезпечує єдиними технологічними засобами інформаційну підтримку й організацію навчального процесу, наукові дослідження, професійне консультування слухачів вищого навчального закладу [1];
- це частина педагогічної системи, що відображає певні її зв'язки й елементи. Під віртуальним інформаційно-освітнім середовищем відкритої освіти розуміють інформаційно-освітній простір, побудований за допомогою інтеграції інформації на традиційних і електронних носіях, комп'ютерно-телекомунікаційних технологій взаємодії, що включають віртуальні бібліотеки, розподілені бази даних, оптимально структурований навчально-методичний комплекс і розширений апарат дидактики, у якому (середовищі) діють принципи нової педагогічної системи [7];
- це програмно-телекомунікаційне, віртуальне, педагогічне середовище з єдиними технологічними засобами ведення навчального процесу. Його інформаційною підтримкою і документуванням у середовищі Інтернет будь-якої кількості навчальних закладів, незалежно від професійної спеціалізації (рівня освіти, що пропонується), організаційно-правової форми і форми власності [4].

Єдине інформаційне навчальне середовище відкритої освіти в Україні ще не створено, але існує низка структурних підрозділів, що утворили свої веб-ресурси для поліпшення рівня освіти та впровадження дистанційної форми навчання. Наприклад, Університет менеджменту освіти АПН України, Національний технічний університет «ХП», Миколаївський державний університет імені В.О. Сухомлинського та інші.

Головною метою створення віртуального навчального середовища є висвітлення повної інформації стосовно дистанційного навчання в післядипломній освіті, максимальне задоволення освітніх потреб різних категорій слухачів із якнайширшого діапазону навчальних курсів, рівнів педагогічної освіти, незалежно від місця знаходження як слухача, так і тьютора, веб-орієнтованого освітнього ресурсу з

використанням сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій – мережевих порталних комплексів [5].

Основними властивостями такого середовища мають бути:

- універсальність технологічних процесів створення, зберігання та використання навчально-методичних ресурсів, що забезпечують ведення навчального процесу через Інтернет;
- єдині каталоги інформаційних ресурсів і спеціальностей, що пропонуються через середовище мережевого навчання;
- постійне поповнення ресурсної бази;
- інтеграція всіх закладів післядипломної педагогічної освіти, що мають дистанційну форму навчання.

Інформаційно-оглядові ресурси є важливим складовим елементом навчального середовища. До основних типів таких ресурсів належать:

- електронні підручники;
- системи тестування;
- інформаційно-пошукові довідкові системи;
- засоби математичного та імітаційного моделювання;
- засоби автоматизації професійної діяльності;
- інтерфейси до лабораторій віддаленого доступу;
- сервісні програмні засоби автоматизації навчального середовища [5].

Основними перевагами створення навчального веб-середовища є: можливість постійного доступу слухачів до інформації через Інтернет; самостійного пошуку ними необхідної організаційної та навчальної інформації; збір і накопичення передового досвіду, інформації, що необхідна для підвищення якості й ефективності освіти; ефективна взаємодія, співробітництво між закладами післядипломної педагогічної освіти; налагодження on-line (прямого діалогового спілкування через Інтернет у реальному часі) та off-line (спілкування засобом передачі через Інтернет повідомлень, що не вимагають миттєвої відповіді) спілкування між тьюторами дистанційних курсів та слухачами, слухачами між собою.

Разом з тим виникає і низка проблем: необхідні матеріальні ресурси для створення веб-середовища; забезпечення навчального процесу засобами комунікації; розробка навчального плану підвищення кваліфікації спеціалістів системи освіти

стосовно роботи в навчальному веб-середовищі післядипломної педагогічної освіти; підготовка і систематизація всіх необхідних навчальних ресурсів, розробка нових курсів для дистанційної форми навчання із врахуванням сучасних технічних можливостей.

Висновки. Таким чином, з метою широкого введення в післядипломну педагогічну освіту дистанційного навчання необхідно створити навчальне веб-середовище, яке міститиме:

- усі потрібні інформаційні матеріали (каталоги електронних підручників, розроблені навчальні курси, матеріали і статті для опрацювання і т. п.);
- нормативно-правові положення;
- засоби зв'язку і спілкування слухачів і тьюторів (форуми, чати, засоби створення відеоконференцій);
- перелік споріднених навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти, що мають дистанційну форму навчання і перелік дистанційних курсів, які вони пропонують;
- контактну інформацію та ін.

Для безпосередньої реалізації дистанційного навчання за допомогою віртуального середовища необхідне фінансування: державне або ж альтернативні варіанти реалізації проекту.

Для швидкого наповнення ресурсу інформацією, внесення на нього розроблених курсів та інтерактивних тестів необхідна розробка навчального курсу післядипломної освіти педагогічних працівників, які будуть підвищувати кваліфікацію за технологіями дистанційного навчання у віртуальному веб-орієнтованому середовищі.

Перспективи подальших розвідок:

- створення банку навчальних курсів у веб-середовищі з метою їх вільного використання в післядипломній педагогічній освіті;
- підтримка Концепції навчання протягом усього життя через реалізацію активної освіти у міжкурсовий період.

Список використаних джерел

1. *Абросимов А. Г.* Информационно-образовательная среда ВУЗа / Александр Григорьевич Абросимов. – [Електронний ресурс]. Режим доступу:

<http://comparative.edu.ru:9080/PortalWeb/data/00004047/2.pdf;jsessionid=AEE67022AC351B4229C2B6B4BFC8252E>.

2. Державна програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006–2010 роки – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1153-2005-%EF>.

3. Дистанційний навчальний процес: Навчальний посібник / За ред. В. Ю. Бикова та В. М. Кухаренка. – К. : Міленіум, 2005.

4. *Кухаренко В. М., Савченко М. В., Молодих Г. С., Твердохлебова Н. Є.* Виртуальная учебная среда «ВЕБ-КЛАСС ХПИ». – Харьков : НТУ «ХПИ», 2003. – 58 с.

5. Основы открытого образования / [Андреев А. А., Каплан С. Л., Краснова Г. А., Лобачев С. Л., Лупанов К. Ю., Поляков А. А., Скамницкий А. А., Солдаткин В. И.]; Отв. ред. В. И. Солдаткин. – Т. 1. – Российский государственный институт открытого образования. – М. : НИИЦ РАО, 2002. – 676 с.

6. Підвищення кваліфікації керівників (управлінців) освіти за дистанційною формою навчання Навчально-метод. посібник // Олійник В. В., Гравіт В. О., Кухаренко В. М. та ін. – К. : ЦППО, 2005. – 338 с.

7. *Пилипчук А. Ю.* Створення засобів інформаційно-комунікаційних технологій єдиного інформаційного простору системи освіти: проблеми і можливі шляхи їх вирішення / А. Ю. Пилипчук. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em7/content/08paydto.htm>.

8. Положення про дистанційне навчання. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0464-04>.

МЕТОДИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВИРТУАЛЬНОЙ УЧЕБНОЙ СРЕДЫ В УЧРЕЖДЕНИЯХ ПОСЛЕДИПЛОМНОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Самойленко А.Н., Жураховский Е.Д.

Аннотация

В статье обобщен опыт создания образовательных веб-ресурсов последипломных педагогических учебных заведений. Рассмотрены общие научно-методические подходы к использованию виртуальных веб-ориентированных

образовательных сред для поддержки дистанционной формы обучения в высших учебных заведениях Украины.

Ключевые слова: образовательные веб-ресурсы, виртуальная учебная среда, дистанционное обучение, последипломное педагогическое образование.

THE METHODOLOGY OF USING A VIRTUAL LEARNING ENVIRONMENT IN THE INSTITUTIONS OF POSTGRADUATE TEACHER EDUCATION

Samoylenko O., Zhurahovsky E.

Resume

The article summarizes the experience of educational web-resources creating in the postgraduate teacher-training institutions. There were considered the overall scientific and methodological approaches to the use of virtual web-based educational environment for support of distance learning in higher educational institutions of Ukraine.

Keywords: educational web-resources, virtual learning environment, distance learning, postgraduate teacher education.